

3. Тлостанова М. Эра Агасфера, или Как сделать читателей менее счастливыми / М. Тлостанова // Иностранная литература. – 2002. – № 1. – С. 238–251.
4. Mardorossian C. M. From Literature of Exile to Migrant Literature / Carine M. Mardorossian // Modern Language Studies. – 2002. – Vol. 32. – No. 2. – P. 15–33.
5. Rand A. Atlas Shrugged / Ayn Rand. – N. Y. : Plume Book, 1999. – 1171 p.
6. Rand A. The Romantic Manifesto : A Philosophy of Literature / Ayn Rand. – N. Y. : World Publishing Co., 1969. – 208 p.
7. Rosenthal B. G. The Russian Subtexts of Atlas Shrugged and the Fountainhead / Bernice Glatzer Rosenthal // The Journal of Ayn Rand Studies. – 2004. – Vol. 6. – No. 1. – P. 195–225.

Анотація. Метою дослідження є аналіз поетикальних особливостей найбільш відомого роману Айн Ренд «Атлант розправив плечі» з точки зору проблематики і тематики іммігрантської літератури як своєрідного явища культурного розвитку людства епохи глобалізації.

Ключові слова: Айн Ренд, іммігрантська література, поетикальні особливості, глобалізація.

Summary. The research paradigm is creative works by Ayn Rand, a famous American writer, philosopher, thinker, who remains little-known in the CIS countries, and literary study of her works there does not exist. The purpose of the research is to analyze poetical peculiarities of Ayn Rand's best-known novel "Atlas Shrugged" from the point of problems and themes of immigrant literature as a peculiar phenomenon of mankind's cultural development in the epoch of globalization.

Immigrant literature comprises, as a rule, works of fiction, the representatives of which experienced a sharp change of cultural environment and their language. For literary studies, this issue is relevant to the process of identifying a writer's place in the national literature. Then – wider, taking into account not only national, but also cultural identification connected with it, – there is the question of a writer's belonging to the national literature which influences his/her perception from the point of determining ideological and artistic features of his/her works.

Ayn Rand's "Atlas Shrugged" is considered an American novel due not only to the impact it made in the USA, but also to the setting, though this aspect is quite controversial, for when it describes a huge economic crisis supposedly occurring in the United States, the writer means destruction and despair which happened after the October revolution in Russia. At the same time, the writer glorifies the USA itself as a country of money where a person of another formation appeared, so called a self-made man, and it was an American industrialist. That is Rand opposes two concepts – Russian and American, the situation of the total control where a person is deprived of the possibility to develop freely and dream, where the government decides everything, and citizens only fulfill orders, and an American model of innovative development with its main call for self-improvement, and demonstrates vividly the advantages of the latter. Her literary and cultural experience, strengthened by new sensations and impressions, becomes the foundation of a successful literary experiment which results in bringing to life a philosophical novel of a new direction in the U. S. literature, a novel filled with mysteries and warnings about the future of mankind.

Key words: Ayn Rand, immigrant literature, poetical peculiarities, globalization.

Отримано: 11.08.2015 р.

УДК 821.111-3.09

Кремінська О.О.

КОНЦЕПТ «ІМПЕРІЯ» В ТВОРЧОСТІ КІПЛІНГА

Творчість Кіплінга і його громадська діяльність безпосередньо пов'язані з британським імперіалізмом, який активізувався в другій половині 80-х років, а в 90-і роки перейшов у рішучий наступ. Кіплінг розпочав свою письменницьку діяльність, коли британський імперіалізм тільки визначався як історичний етап, а завершив незадовго до початку Другої світової війни. Британський імперіалізм, ідеям якого вірно служив Кіплінг, багато разів протягом життя письменника викривав себе і зазнавав краху, але Кіплінг залишався його вірним бардом. Нашим завданням є розглянути концепт «імперія», проілюструвавши його прикладами із творчого доробку автора. Безперечно, Кіплінг є творцем «національного міфу» англійського суспільства, проте помилковим буде твердження, що письменник втілював у життя певне «політичне замовлення» і його метою було насадження ідей лише пропагандистського характеру. Навпаки, він став яскравим

живим свідченням того, як змінювалось поняття «імперія» протягом майже півстоліття і яке значення воно набуло до початку ХХ ст.

І.П. Мардинський у своїй дисертації, присвяченій журналістській діяльності Кіплінга, пише наступне: «Образ Імперії є провідним і наріжним в усій ідеологічній та поетичній системі Кіплінга. Пропаганда імперського месіанізму пов'язана з провідним образом Імперії в творчості Кіплінга» [5, 5]. Дійсно, неможливо не помітити, що втілення імперської ідеї є певною відправною точкою, організуючим початком творчості Кіплінга. Справа в тому, що на кінець ХІХ ст. вікторіанська Англія настільки увірвала у власну непохитність та всемогутність, що почала поступово послабляти свої позиції як правлячої одиниці, що зовсім недавно лідирувала на усіх «фронтах». Колоніальна політика страждала на свою недосконалість через недбалість чиновників, фінансування надходило досить уривчасто, на території самої імперії панували новітні ліберальні погляди. Закономірно, що Кіплінг, маючи вже на той час славу апологета імперіалізму, вважав своїм першочерговим завданням підштовхнути країну до нових звершень, аби не стати свідком її занепаду. Так, у вірші «The Return» («Повернення») зі збірки «The Five Nations» («П'ять народів», 1905) Кіплінг веде своєрідну проповідь імперського месіанізму, яку він вкладає у вуста одного зі своїх чергових томмі аткінсів (так Кіплінг об'єднано називає усіх британських солдатів): «*If England was what England seems, / An' not the England of our dreams, / But only putty, brass, an' paint, / 'Ow quick we'd drop 'er! But she ain't!*» [8] (*Когда бы Англия была / Действительность, а не мечта: / Белила, краски, медь – пошла / Она к чертям... Но – ни черта!*) [2]. Отже, «Англія мрій» важливіша за усілякі буденні реалії («Белила, краски, медь»), і колективна місія усіх англійців – створити таку Англію. Також помітно, як Кіплінг підкреслює невідповідність між ідеальною Британією його мрії, тобто могутньою імперією, і між існуючим устроєм сучасної авторові Англії. Таким чином, проповідь імперського «месіанізму» пов'язана з провідним образом Імперії у творчості Кіплінга.

А.А. Голосеева у статті «Р. Киплинг и «имперский миф» в эдвардианские годы» зазначає, як занепад вікторіанської епохи відзначив творчість Кіплінга: «Цікавим є те, що 1901 рік став визначальною віхою і в його творчості. Це рік завершення «Кіма» – безсумнівно, кращого його роману. Ніколи більше його талант не підносився на таку висоту. Всі його кращі твори на початок ХХ століття вже були створені. Написане на цей час найяскравіше виразило його настрої «співця будівничих імперії» [1]. Дійсно, у творах більш пізнього періоду творчості, таких як диалогія «Puck of Pook's Hill» («Пак із чарівних гір», 1906) та «Rewards and Fairies» («Подарунки фей», 1910), Кіплінг намагається відродити добру стару Англію, показати фольклорне багатство нації та оцінити її духовні надбання. Закономірним буде твердження, що ці збірки досить побічно позиціонують імперський аспект творчості Кіплінга, адже це усього лише казки для дітей, але варто відзначити, що відродження духу «старої доброї Англії» є ні чим іншим, як зверненням до віковичних традицій нації, традицій, на яких, власне, і побудована була велика Імперія. Головні герої збірки Ден та Уна вирушили на галявину, аби розіграти п'єсу Шекспіра «Сон літньої ночі». Побачивши, чим займаються діти, на галявині з'явився сам Пак із чарівної гори (він же Фавн, він же Нік з Лінкольна) і пообіцяв їм показати сцени з життя Старої Англії. Таким чином діти познайомились із різними чарівними персонажами: сером Річардом, королевою Єлизаветою, художником Хелом – персонажами, завдяки яким, за словами Кіплінга, Англія стала Англією. У двох томах перед нами чи не уся історія Англії: і кам'яний вік, і період римського панування в Британії, і нормандське завоювання, і Велика хартія вольностей, і розгром Непереможної армади, і війна з Наполеоном. Стільки різних персонажів – стародавні пастухи і римські солдати, ченці та вікінги, королі і контрабандисти, індіанці та пірати. Сам Кіплінг про ці свої збірки висловлювався наступним чином: «це щось на кшталт фінальної печатки до певних аспектів моєї «імперіалістичної» літературної продукції минулого» [7, 208]. Варто зауважити, що концепт «англійськості» та концепт імперії перегукуються у цій збірці, адже їх об'єднує одна спільна риса – повага до історичного минулого та шанування традицій.

Важливою деталлю імперського аспекту творчості Кіплінга є те, як письменник зображає ідеального громадянина цієї імперії і які завдання висуває перед ним. Безсумнівно, це є джентльмен, що поколіннями славить Англію, кує її міць. Герой балади «Mary Gloster» («Мері Глостер», 1896) – Ентоні Глостер, яскравий приклад такого громадянина. Це владний господар своєї долі, таких називають self-made man, «той, хто зробив себе сам». З нуля почавши справу, відчайдушно ризикуючи, він закінчує життя баронетом, господарем британського ринку. На таких, як Ентоні Глостер, на думку Кіплінга, і тримається Британська колоніальна імперія. Ось рядки, які підтверджують це: «*I took the chances they wouldn't, an' now they're calling it luc / Lord, what boats I've handled – rotten and leaky and old / - Ran 'em, or – opened the bilge-cock, precisely as I was told / Grub that 'ud bind you crazy, and crews that 'ud turn you grey, / And a big fat lump of insurance to cover the risk on the way / The others they dursn't do it; they said they valued their life / (They've served*

me since as skippers). *I went, and I took my wife / Over the world I drove 'em, married at twenty-three / And your mother saving the money and making a man of me* [9] (*Я хватался за случай, и это – удачей теперь зовут. / Что за судами я правил! Гниль и на щели щель! / Как было приказано, точно, я топил и сажал их на мель. / Жратва, от которой шалют! С командой не совладасть! / И жирный куш страховки, чтоб рейса риск оправдать. / Другие, те не решались – мол, жизнь у нас одна. / (Они у меня шкиперами.) Я шел, и со мной жена. / Женатый в двадцать три года, и передышки ни дня, / А мать твоя деньги копила, выводила в люди меня*) [3]. Але трагедія в тому, каже Кіплінг, що відбулася зміна покоління, і батьки, які накопичували статки і зміцнювали імперію, не залишили по собі гідної зміни. Син баронета не схожий на батька зовсім, ось як сер Ентоні характеризує його: «*But you're nearer forty than thirty, and I know the kind you are / Harrer an' Trinity College! I ought to ha' sent you to sea / But I stood you an education, an' what have you done for me? / The things I knew was proper you wouldn't thank me to give / And the things I knew was rotten you said was the way to live / For you muddled with books and pictures, an' china an' etchin's an' fans / And your rooms at college was beastly – more like a whore's than a man's*» [9] (*Но тебе уже скоро сорок, и тебя я успел узнать, / Харроу и Тринити-колледж. А надо б отправить в моря! / Я дал тебе воспитанье, и дал его, вижу, зря. / Тому, что казалось мне нужным, ты вовсе не был рад / И то, что зовешь ты жизнью, я называю – разврат. / Гравюры, фарфор и книги – вот твоя колея, / В колледже квартирой шлохи была квартира твоя*) [3]. Із цих рядків можна виокремити наступний висновок: імперський контекст творчості Кіплінга не завжди носить піднесений характер. Головне, що він в себе включає, – опис реалій, які відбуваються у житті імперського суспільства, та перспектива, яка є у майбутньому. Ось як С. Моем відзначає характер Кіплінгових персонажів: «Він не лише створював персонажів – він творив живих людей. Вважається, що Ред'ярд Кіплінг примусив британців усвідомлювати Британію як імперію, але це досягнення політичної властивості...» [6, 65]. Дійсно, в даному випадку Кіплінг не романтик. Він здатний оспівувати не лише героїчний подвиг сильної людини, але й колективну повсякденну працю безіменних «будівельників Імперії», що виконують свою чорну роботу на благо людства.

Взірцем державності для Кіплінга була Римська імперія, яка відзначалась тим, що активно проводила колоніальну політику, завойовуючи все нові та нові племена. Письменник ототожнював Британську імперію з Римом і вважав, що англійці продовжили справу римлян, колонізувавши ледь не півсвіту. Більше того, Кіплінг пишався тим, що британцям вдалось завойовувати навіть ті землі, на які не ступала нога римлянина. У вищезгаданій нами діалогії «*Puck of Pook's Hill*» та «*Rewards and Fairies*» Кіплінг вустах героя твору центуріона Парнезія окреслює імперську ідею, мовляв, незалежно від обставин народ мусить зробити усе для того, аби Імперія сама стояла вічно: «*Strong heart with triple armour bound / Beat strongly, for thy life-blood runs / Age after Age, the Empire round / In us thy Sons*» [10] (*Защищены бронёй сердца / И бьются страстно для него, / Для Рима, нашего отца, / Империи его*) [4].

Зростання уваги до концепту імперії в творчості Кіплінга пов'язане із процесом глобалізації, який лише зароджувався на той час, коли письменник був уже знаменитим. З'являлась необхідність відокремлювати національні інтереси, аби захистити набутки народу, аби відстояти традиції. Творчість Кіплінга наскрізь просякнута імперською ідеєю, вона пронизує навіть дитячі казки, які здаються, на перший погляд, простою фантастикою. Цю ідею Кіплінг реалізував через кожного представника британської нації: від моряка до монарха. Письменник заклав міцні підвалини для відстоювання національної ідентичності народу, яка шанується і до сьогодні.

Список використаних джерел

1. Голосеева А.А. Р. Киплинг и «имперский миф» в эдвардианские годы [Электронный ресурс] / А.А. Голосеева – Режим доступа : <http://19v-euro-lit.niv.ru/19v-euro-lit/articles-eng/goloseeva-kipling-i-imperskiy-mif.htm>
2. Киплинг Р. Возвращение / Редьярд Киплинг / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.stihi.ru/2009/09/26/5416>
3. Киплинг Р. Мэри Глостер / Редьярд Киплинг / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://samlib.ru/s/senin_m_j/mary_gloster.shtml
4. Киплинг Р. Британо-римская песня / Редьярд Киплинг / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.stihi.ru/2014/09/23/6855>
5. Мардынский И.П. Редьярд Киплинг-публицист: историко-журналистские и жанрово-тематические аспекты интегративной характеристики : автореф. дис.... канд. филол. наук : 10.01.10 / Мардынский Иван Павлович; [Место защиты: Кубанский государственный университет]. – Краснодар, 2012. – 20 с.
6. Моэм У.С. Рассказчики // Моэм У.С. Искусство слова : О себе и других. Литературные очерки и портреты / Сост. И.Н. Васильева-Южина. – М. : Художественная литература, 1989. – 399 с.

7. Kipling R. Something of Myself // R. Kipling . – L., 1937. – 400 p.
8. Kipling R. The Return / Rudyard Kipling / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.poetryloverspage.com/poets/kipling/return.html>
9. Kipling R. Mary Gloster / Rudyard Kipling / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.poetryloverspage.com/poets/kipling/mary_gloster.html
10. Kipling R. British-roman song / Rudyard Kipling / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stihi.ru/2014/09/23/6855>

Анотація. У статті визначаються основні характерні риси концепту «імперія», який наскрізь пронизує творчість Ред'ярда Кіплінга. Досліджується вплив економічної та політичної ситуації в Британії початку 20 століття на формування даного концепту. Також простежується зміна настроїв письменника – від захопливого піднесення Імперії до критики її недоліків. Спостерігаємо, як «національний міф» англійського суспільства перетворюється на опис суворой реальності з усіма її недоліками, відповідальність за які покладається на пересічно громадянина.

Ключові слова: Р. Кіплінг, національна ідентичність, «національний міф», концепт імперія.

Summary. The article identifies the main characteristic features of the concept of «Empire», which thoroughly permeates the work of Rudyard Kipling. Examines the impact of the economic and political situation in Britain from the early 20th century on the formation of this concept. Also traces the changing moods of the writer – from a breathtaking ascent of the Empire to criticize its shortcomings. Observable, that «national myth» of British society turns into a description of harsh reality, with all its shortcomings, the responsibility for which lies on the ordinary citizens. The embodiment of the Imperial idea is the starting point of Kipling's work. Thanks to bright Imperial accent the writer became known as «the bard of imperialism». Kipling was involved in the literary process, the purpose of which was to provide more or less stable situation of the Empire. Dominant character of the aspect of the Empire Kipling deployed in his works, but later military and economic operations which are carried out by the government, provoked changes in the literary heritage of the author. Great attention is paid by the writer to representation how the Empire colonized people and the impact of imperialism on cultural and economic development (or decline) of these peoples. The idea of Empire comes from absolutely all members of British society – from private dealer to representative of the highest echelons of power. Due to the concept of «Empire», embodied in the work of the writer, Kipling defends national identity of its people and contributes to the revival of ancient traditions. The case of the Empire, Kipling says, depends on its idea. That is why imperialism for Kipling is undoubtedly the idea that is able to organize the nation and force her to maintain law and order in the state.

Key words: R. Kipling, national identity, «national myth», the concept of «Empire».

Отримано: 6.08.2015 р.

U.D.C. 821.111 – 3 + 821.161.2 – 3] 091

Kruk A.A.

DESTINY AS A PREDETERMINED COURSE OF EVENTS IN THOMAS HARDY AND PANAS MYRNY'S NOVELS

Study of Ukrainian literature in Western European context is an urgent problem of contemporary comparative literature. National spirituality can not exist without international literary correlation. Each literary system is connected with the historical human destiny. It is not developed in isolation from other systems. Giving an interpretation of comparative literature Rene Wellek says that, “comparative literature can't ignore national differences but, it will change them and aim at a distant ideal goals and a universal literary theory” [8, 38–45].

Typological parallels of Thomas Hardy and Panas Myrny's literary works are based on a combination of various stylistic trends taken from their practice, including realism, romanticism, naturalism, and the revealed social reality. They show that destiny and character of every individual are shaped by social conditions, and the specific living environment. In this paper, we are based on the scientific researches of J. Bownas [3], J. Thomas [6], L. Ushkalov [2], M. Verma [7], R. Wellek [8], A. Whitfield [9]. But in comparative plan the works of Thomas Hardy and Panas Myrny have not studied yet.